

پیش بینی میزان سازگاری زوجین بر اساس ویژگی های شخصیت

دکتر مجید ضرغام حاجبی، سعیده قبادپور (نویسنده مسئول)

هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم

دانشجوی دکتری روان شناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قم

مجله علمی تخصصی روانشناسی، علوم تربیتی و علوم اجتماعی (سال دوم)

شماره ۲۴ / جلد ۱ / خرداد ۱۳۹۶ / ص ۲۴۲ - ۲۳۴

چکیده: یکی از راه های تکامل شخصیت پیوند زناشویی است. هر انسانی شخصیت منحصر به فرد و ویژگی های خاص خود را دارد. لذا تاثیر این ویژگی ها و در نظر گرفتن آن در انتخاب همسر آینده و میزان سازگاری میان همسران بسیار حائز اهمیت می باشد. هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطه میان تیپ های شخصیتی و میزان سازگاری میان همسران است. نوع تحقیق کاربردی است و روش تحقیق موجود، پژوهشی توصیفی از نوع همبستگی می باشد. این نوع تحقیق برای کسب اطلاع از وجود رابطه بین متغیرها انجام می گیرد. این پژوهش بین دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران و اولیای زبان آموزان موسسه زبان های خارجی نصیر در استان تهران انجام گرفته است. نمونه ها از میان ۱۳۰ نفر از دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی و ۲۵ نفر از اولیای زبان آموزان به صورت تصادفی ساده انتخاب شده است. جهت جمع آوری داده ها از دو پرسشنامه استفاده شد که شامل پرسشنامه تیپ شخصیتی نئو فرم کوتاه (NEO-PI-R) و مقیاس سازگاری زن وشوهر (DAS) می باشد. سپس با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون به عنوان روش های آماری تجزیه و تحلیل شده است.

واژگان کلیدی: تیپ های شخصیتی، سازگاری زن وشوهر، روان آزرده گرایی، برون گرایی، گشودگی، موافق بودن، باوجدان بودن.

مقدمه

امروزه خانواده همچنان به عنوان زیربنایی ترین رکن جامعه، مورد توجه تمام دست اندرکاران تعلیم و تربیت است. سازمان بهداشت جهانی، خانواده را به عنوان عامل اجتماعی اولیه در افزایش سلامت و بهزیستی معرفی کرده است. یکی از زمینه‌های سازگاری در زندگی انسان، موضوع ازدواج است تا آنجا که ازدواج موفق و رضامندانه، مستلزم سطح پایداری از سازگاری زوجین است سازگاری زناشویی را میتوان بهعنوان نظام خانواده یا حتی بخشی از نیروهای تأمین حیات و احیاءکننده خانواده دانست.

سازگاری زناشویی بهعنوان برونسازی هر یک از زوجین در موقعیت زمانی معین تعریف شده است. سازگاری زناشویی یکی از اصطلاحاتی است که به طور وسیع در مطالعات خانواده و زناشویی مورد استفاده قرار میگیرد. این اصطلاح با بسیاری از اصطلاحات دیگر همچون «رضایت زناشویی»، «شادکامی زناشویی»، «موفقیت زناشویی» و «ثبات زناشویی» مرتبط است. در حالیکه اصطلاحات قبلی هر کدام تنها یک بعد از ازدواج را نشان میدهند، سازگاری زناشویی یک اصطلاح چندبعدی است که سطوح چندگانه ازدواج را روشن میکند و فرایندی است که در طول زندگی زوجین به وجود میآید، زیرا لازمه آن انطباق سلیقه ها، شناخت صفات شخصیتی، ایجاد قواعد رفتاری و شکل گیری الگوهای مراوده ای است. از این رو سازگاری زناشویی یک فرایند تکاملی میان زن و شوهر است. سازگاری در روابط زناشویی بر جنبه های مختلف کیفیت زندگی از جمله سلامت روانی زوجین، رضایت از زندگی، رضایت از شغل و میزان درآمد، موفقیت تحصیلی و حتی طول عمر تأثیر میگذارد و تحقیقات متعدد، اهمیت سازگاری زناشویی را تأیید میکند. سازگاری و عملکرد زناشویی، سازه ای چندبعدی است که ابعاد مختلف آن میتوانند تغییرات متفاوتی داشته باشند. در پژوهشهای مختلف، عوامل گوناگونی به عنوان عوامل مؤثر بر سازگاری زناشویی شناسایی شده اند که از جمله این عوامل میتوان به عوامل زمینه‌ای-فردی، عوامل اجتماعی-فرهنگی و ویژگیهای فردی اشاره کرد. الیس (۱۹۹۲)، رضایت زناشویی را از احساسات مرتبط با خشنودی، رضایت و لذت تجربه شده توسط زن یا شوهر ناشی می داند. دونلان و همکاران (۲۰۰۴)، با اشاره به تحقیقات متعدد انجام شده بر این نکته اشاره می کنند که رضایت زناشویی بیش از همه از ویژگی های شخصیتی زوجین متأثر است (به نقل از عباسی ۱۳۸۸) در میان ویژگیهای فردی، متغیرهای شخصیتی به عنوان یکی از عوامل بر سازگاری زناشویی مؤثر است. تحقیقات نشان میدهند که عوامل شخصیتی، پیش بینی های تجربی در سازگاری زناشویی هستند. شخصیت به عنوان سازمان درونی سیستمهای

www.ISEAS.ir

پایگاه استنادی ملی مقالات دانشگاهی ایران

www.Listjournal.ir

پایگاه استنادی ملی مجلات دانشگاهی ایران

www.ConferenceList.ir

پایگاه استنادی ملی کنفرانس های دانشگاهی ایران

عاطفی، احساسی، شناختی و مفهومی فرد تعریف شده که تعیین کننده واکنشهای منحصر به فرد انسان به محیط است. تیپ شخصیتی به اشخاصی اشاره می‌کند که چندین صفت یا ویژگی مشترک دارند (ویکی پدیا) (۴). یکی از نظریه‌های مربوط به ابعاد شخصیت، مدل پنج عاملی شخصیت رابرت مک‌کری^۱ و پل کوستا^۲ است. مدل پنج عاملی شخصیت، افراد را به پنج بعد روان رنجوری (N: Neuroticism) دلپذیری، (C: Conscientiousness) وظیفه شناسی، (E: Extroversion) برونگرایی (A: Agreeableness) و انعطاف‌پذیری (O: Openness) تقسیم می‌کند. هر یک از افراد برحسب ویژگی شخصیتی خود طبق این مدل می‌توانند نگرش و گرایش خاصی نسبت به جنبه -های مختلف زندگی داشته باشند. نظریه شخصیت با استفاده از دیدگاه‌های صفات و همچنین دیدگاه‌های زیستی- روانی اذعان دارند که شخصیت، نقش حساسی در پیش بینی سازگاری دارد. ویژگی‌های شخصیتی در تمام زمینه های زندگی و روابط اجتماعی انسان جلوه گر می شود و به صورت مستقیم به عنوان عاملی تأثیرگذار بر فرایندهای ارتباطی زوجها اثر می‌گذارد و سازگاری آنها را تحت تأثیر قرار میدهد. پیشینه پژوهش‌های انجام شده نشان میدهد که ویژگی‌های شخصیتی زوجین از جمله مؤثرترین عوامل تأثیرگذار بر میزان رضایت از زندگی است که در تبیین تغییرات رضامندی و سازگاری زناشویی، اهمیت ویژه ای دارد. پژوهش‌ها نشان میدهد سازگاری و رضایت زناشویی، بیشترین تأثیر را از ویژگی‌های شخصیتی زوجین دریافت میکند. وجود تعارض در زندگی، بخش اجتناب ناپذیر هستی انسان را تشکیل میدهد (شاکریان، ۱۳۹۵). این موضوع هم میتواند جنبه مثبت و رشددهنده و هم جنبه منفی و تخریبی در روابط انسانی داشته باشد. شناسایی عوامل مؤثر بر آن، یک رهیافت مناسب جهت بهره برداری از جنبه های مثبت تعارض و جلوگیری از متلاشی شدن خانواده ها است. بنابر دلایل مذکور، تحقیق حاضر با هدف تعیین رابطه متغیر شخصیت و سازگاری زناشویی در بین دانشجویان متأهل دانشگاه آزاد تهران و والدین زبان آموزان صورت گرفت. پرسشهای مطالعه عبارت بودند از اینکه آیا بین عوامل شخصیتی و سازگاری زناشویی دانشجویان رابطه وجود دارد و همچنین آیا بین زنان و مردان دانشجو از نظر میزان سازگاری زناشویی تفاوت وجود دارد؟ در این پژوهش سعی شده است تا رابطه میان دومتغیر بررسی و در انتها به یک نتیجه گیری دست یابیم.

¹ Robert Mc Crae

² Paul Costa

مواد و روشها

جامعه آماری پژوهش، دانشجویان مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد در سال تحصیلی ۹۶-۱۳۹۵ (نیمسال اول) دانشگاه آزاد اسلامی تهران و والدین زبان آموزان موسسه زبان های خارجه نصیر بودند که تعداد آنان ۱۵۵ نفر بود. حجم نمونه شامل ۶۷ زوج از دانشجویان و والدین بودند. روش نمونه گیری این پژوهش، از نوع تصادفی ساده بود. ابزار جمعآوری اطلاعات در این پژوهش، پرسشنامه نفورم کوتاه (NEO-PI-R) و مقیاس سازگاری زناشویی (DAS) بود. پرسشنامه پنج عاملی نئو از ۶۰ سوال براساس مقیاس لیکرت (۱ کاملاً موافقم و ۵ کاملاً مخالفم) تهیه شده است که هر یک از عوامل ۱۲ سوال مقیاس را پوشش می دهند. در کل آزمودنی در هر مقیاس نمره ای از صفر تا ۴۸ کسب می کند. آن یکی از پنج عامل بزرگ شخصیت (سازگاری، روان آزاده گرای، برون گرایی، گشودگی، موافق بودن، باوجدان بودن) را اندازه گیری و نمرات هر عامل جداگانه محاسبه میشود و در نهایت پنج نمره به دست میآید (حسن زاده، ۲). مقیاس سازگاری زن و شوهر سه نوع مقیاس متفاوت رتبه بندی (رضایت زناشویی، همبستگی دونفری و توافق دونفری، ابراز محبت) به دست می دهد. نمره کل مجموع تمام سوالات بین ۱۰ تا ۱۵۱ است. نمرات بالاتر نشان دهنده رابطه بهتر است. نمره کل مقیاس با آلفای کرونباخ ۰/۹۶ از همسانی درونی قابل توجهی برخوردار است. همسانی درونی خرده مقیاس ها بین خوب تا عالی است. رضایت دو نفری = ۰/۹۴، همبستگی دو نفری = ۰/۸۱، توافق دو نفری = ۰/۹۰ و ابراز محبت = ۰/۷۳. این مقیاس ابتدا با روش های منطقی روایی محتوا چک شد. مقیاس سازگاری زن و شوهر با قدرت تمییز دادن زوج های متاهل و مطلقه در هر سوال روایی خود را برای گروههای شناخته شده نشان داده است. این مقیاس از روایی همزمان نیز برخوردار است و با مقیاس «رضایت زناشویی لاک-والاس» همبستگی دارد. جهت تحلیل داده ها از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون استفاده شده است. (حسن زاده، ۱۳۹۵)

یافته ها

رابطه تیپ های شخصیتی و سازگاری زناشویی با استفاده از تحلیل رگرسیون و ضریب همبستگی پیرسون مورد بررسی قرار گرفت. که در جدول شماره ۱ خرده مقیاس های تیپ شخصیتی نشان داده شده است.

جدول شاخص های توصیفی متغیرهای تحقیق

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد	کجی	کشیدگی
سازگاری	۳/۴۳	۰/۹۴	۰/۴۹	-۰/۳۴
روان آزردہ گرایی	۳/۶۷	۰/۳۴	-۰/۶۵	-۰/۲۱
برون گرایی	۳/۵۹	۰/۵۳	-۰/۱۰	-۰/۳۴
گشودگی	۳/۵۵	۰/۵۶	۰/۰۹	-۰/۱۵
موافق بودن	۳/۶۵	۰/۶۸	-۰/۵۱	۱/۲۷
باوجدان بودن	۳/۳۶	۰/۷۹	-۰/۶۱	۰/۲۹

در جدول فوق همان طور که ملاحظه می شود مولفه بین فردی و خلق عمومی دارای بیشترین و کمترین میانگین است.

جدول ضریب همبستگی پیرسون بین سازگاری و نوع شخصیت

سازگاری	روان آزردہ گرایی	برون گرایی	گشودگی	موافق بودن	باوجدان بودن
۰/۲۸**	۰/۴۱**	۰/۵۳**	۰/۴۳**	۰/۳۱**	۰/۳۱**

** در سطح معناداری ۰/۰۰۱ با ۹۹ درصد اطمینان و * در سطح معناداری ۰/۰۵ با ۹۵ درصد اطمینان

جدول خلاصه مدل رگرسیون

مدل	R	مجذور R	مجذور R تعدیل شده	خطای استاندارد برآورد
۱	۰/۸۰	۰/۶۴	۰/۶۰	۰/۳۰

جدول نتایج تحلیل واریانس یکراهه مربوط به عوامل پیش بین

Sig.	F	میانگین مجذورات	درجه آزادی	مجموع مجذورات

رگرسیون	۸/۳۷	۵	۱/۶۸	۱۸/۹۱	۰/۰۰۱
باقیمانده	۴/۷۹	۵۴	۰/۰۹		
کل	۱۳/۱۹	۵۹			

جدول ضرایب رگرسیون مربوط به انواع شخصیت

Sig.	T	Beta	خطا	b	
۰/۰۰۱	۳/۳۶		۰/۲۸	۰/۹۵	مقدار ثابت
۰/۳۱	۱/۰۳	۰/۱۰	۰/۰۷	-۰/۰۷	روان آزوده گرایی
۰/۰۰۵	۲/۰۲	۰/۲۱	۰/۰۸	۰/۱۶	برون گرایی
۰/۰۰۱	۴/۲۸	۰/۴۶	۰/۰۷	۰/۳۲	گشودگی
۰/۶۵	۰/۴۶	۰/۰۵	۰/۰۸	۰/۰۴	موافق بودن
۰/۰۴	۱/۹۳	۰/۲۰	۰/۰۷	۰/۱۵	باوجدان بودن

بحث

نتایج حاصل از جدول ۱ شاخص‌های توصیفی شامل میانگین، انحراف استاندارد، کجی و کشیدگی نمرات را در سازگاری و انواع شخصیت را نشان می‌دهد. همان‌طور که ملاحظه می‌شود مولفه بین فردی و خلق عمومی دارای بیشترین و کمترین میانگین است. مقادیر کجی و کشیدگی همه نمرات بین ۲- و ۲+ است. لذا توزیع نمرات به صورت نرمال است.

نتایج حاصل از جدول ۲ همبستگی بین سازگاری و انواع شخصیت را نشان می‌دهد. همان‌طور که ملاحظه می‌شود همبستگی بین سازگاری و برون‌گرایی، گشودگی، موافق بودن و باوجدان بودن مثبت است یعنی هر چه میزان این متغیرها بیش‌تر باشد میزان

سازگاری بیشتر می شود ولی همبستگی بین سازگاری و شخصیت روان رنجور منفی است یعنی هر چه میزان روان رنجوری بیشتر باشد میزان سازگاری کمتر می شود.

*** در سطح معناداری ۰/۰۰۱ با ۹۹ درصد اطمینان و * در سطح معناداری ۰/۰۵ با ۹۵ درصد اطمینان.

نتایج حاصل از جدول ۳ نشان می دهد که مقدار R تعدیل شده برابر با ۰/۶۰ است. این بدان معناست که ۶۰ درصد واریانس متغیر ملاک (سازگاری) توسط مولفه های شخصیت تبیین می شود. خطای استاندارد برآورد نیز برابر با ۰/۳۰ است.

در ادامه برای بررسی معناداری رگرسیون یعنی آزمون اینکه آیا متغیرهای پیش بین می توانند در پیش بینی متغیر ملاک مؤثر باشند یا خیر از آزمون تحلیل واریانس یکراهه (ANOVA) استفاده می شود. نتایج این آزمون در جدول زیر ارائه شده است.

همان گونه که در جدول ۴ ملاحظه می شود F به دست آمده در مدل پیش بین ۱۸/۹۱ بوده و در سطح ۰/۰۱ معنادار است. نتایج اصلی رگرسیون در جدول زیر می آید. ستون بتا در این جدول به عنوان ضریب به منظور پیش بینی مقدار Y در معادله رگرسیون مورد استفاده قرار می گیرد.

در جدول ۵ ضرایب استاندارد نشده و استاندارد شده (بتا) ارائه شده است. در مورد اهمیت و نقش متغیرهای مستقل در پیشگویی معادله رگرسیون باید از مقادیر بتا استفاده کرد. از آن جا که مقادیر بتا استاندارد شده است بنابراین از طریق آن می توان در مورد اهمیت نسبی متغیرها قضاوت کرد. بزرگ بودن مقدار بتا نشان دهنده اهمیت نسبی متغیرها و نقش آن در پیشگویی متغیر وابسته می باشد. در این جدول مقدار t تک تک ضرایب رگرسیون و سطح معناداری آن ها نیز در آخرین ستون آمده است. همان طور که در جدول فوق مشاهده می شود اثرات همه متغیر معنادار شده و آن ها در پیشگویی متغیر ملاک سهم دارند. در این جا می توان قضاوت کرد که متغیرهای موافق بودن و روان آزردهی پیش بینی کننده سازگاری نیست ولی بقیه متغیرها دارای اهمیت هستند. متغیر گشودگی سهم بیش تری در پیشگویی متغیر ملاک دارد. به طور که یک واحد تغییر در انحراف معیار ان باعث می شود تا انحراف معیار متغیر ملاک به اندازه ۰/۴۶ واحد تغییر کند. می توان با توجه به ضرایب حاصل شده در جدول فوق معادله رگرسیون زیر را برای متغیر ملاک به صورت زیر نوشت:

$$\bar{Y} = a + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3$$

(با وجدان بودن) ۰/۲۰ + (گشودگی) ۰/۴۶ + (برونگرایی) ۰/۲۱ = سازگاری

یافته های پژوهش نشان می دهد که میان تیپ شخصیتی و خرده مقیاس های مربوط به آن و میزان سازگاری رابطه معنادار وجود دارد. ویژگیهای شخصیتی برونگرایی، دلپذیر بودن، وظیفه شناسی روانشناسی میتواند سازگاری زناشویی را پیش بینی کند. در ادامه می توان گفت هرچه در فرد خرده مقیاس های برون گرایی، گشودگی، موافق بودن، وبا وجدان بودن بیشتر باشد میزان سازگاری زناشویی وی بیشتر است. اما خرده مقیاس روانجویی با میزان سازگاری رابطه عکس دارد.

فهرست منابع فارسی

- ۱- احمدی، جمشید، (۱۳۹۴) رفتار درمانی (چاپ سوم) شیراز: انتشارات دانشگاه شیراز.
- ۲- استافورد، لورابه یر، چری (۱۳۹۴)، تعامل والدین و کودکان (ترجمه محمد دهقانپور و مهرداد خرازچی) تهران: انتشارات رشد.
- ۳- اسماعیلی فارسانی، بهمن (۱۳۹۴). بررسی ارتباط خویشتن پنداری و رضایت از زندگی زناشویی دانشجویان دانشگاه های دولتی و آزاد، اصفهان، پایان نامه کارشناسی ارشد، چاپ نشده، دانشگاه تربیت معلم.
- ۴- زوج درمانی (ترجمه جواد صالحی و امیر امین یزدی) تهران: انتشارات میثاق.
- ۵- بروین، کریس، ر. (۱۳۹۴). بنیادهای شناختی روان شناسی بالینی (ترجمه مجید علیلو، عباس بخشی، پورودسری و حسن صبوری مقدم). تبریز: انتشارات روان پویا.
- ۶- بیرامی، منصور. (۱۳۹۴) خانواده و آسیب شناسی آن. تبریز. انتشارات آیدین.
- ۷- برادشاو، جان. (۱۳۹۲) خانواده: تحلیل سیستمی خانواده (ترجمه مهدی قراچه داغی) تهران، نشر البرز.
- ۸- تاجیک اسماعیل، عزیزالن (۱۳۹۴) تعامل و استحکام خانواده در «جوان و تشکیل خانواده» (صص ۶۱-۳۹). تهران: انتشارات انجمن اولیاء و مربیان جمهوری اسلامی ایران.

www.ISEAS.ir

پایگاه استنادی ملی مقالات دانشگاهی ایران

www.Listjournal.ir

پایگاه استنادی ملی مجلات دانشگاهی ایران

www.ConferenceList.ir

پایگاه استنادی ملی کنفرانس های دانشگاهی ایران

۹-تهران: انتشارات بعثت دادستان، پربخ (۱۳۹۴) روانشناسی مرضی تحولی از کودکی تا بزرگسالی (ج ۱) چاپ سوم. تهران انتشارات سمت

۱۰-ساروخانی، باقر: (۱۳۹۰) مقدمه ای بر جامعه شناسی خانواده. تهران: انتشارات سروش.

۱۱-سلیمانیان، علی اکبر. (۱۳۹۳) بررسی تأثیر تفکرات غیرمنطقی (بر اساس رویکرد شناختی) و بر نارضایتی زناشویی. ۱۲-پایان نامه کارشناسی ارشد، چاپ نشده، دانشگاه تربیت معلم.

۱۳-سیف، سوسن (۱۳۹۴) تئوری رشد خانواده، تهران: انتشارات دانشگاه الزهرا (س).

۱۴-سیف، علی اکبر. (۱۳۹۴). روش تهیه پژوهشنامه (ویرایش دوم) تهران: انتشارات دروان.

۱۵-هومن، حیدری، (۱۳۹۶) شناخت روش علمی در علوم رفتاری تهران: نشر پارسا.

۱۶-هومن، حیدرعلی (۱۳۹۴) راهنمای تدوین گزارش پژوهشی، رساله و پایان نامه تحصیلی، تهران: نشر پارسا.

فهرست منابع انگلیسی

Acitelli Linda K. Tonic. Antonucci. (2014). Gender Differences in the link Between Marital support and satisfaction in older couples. Journal of personality and psychology. 67,688-698.

Bemporad, J. R. (2014). Psychoanalytically orientated psycho Therapy. In E. S..

Donndly, Denise A. (2013). Sexually inactive marriage. The Journal of sex research, 30 (2), 171-179.

Goldberg, W. A. and Easterbrooks, M. A. (2014). Role of marital quality in toddler development. Developmental Psychology, 20, 504-514.

Huston, Tedl. & Vangelisti Anital. (2011). Socioemotional behavior and atisfaction in marital relationships: A longitudinal study.